

LTO zet in op sluiten kringlopen

Wil de land- en tuinbouw tegen 2015 echt worden gewaardeerd door de samenleving, dan moet de sector voor die tijd serieus werk maken van het sluiten van de kringlopen en het wegwerken van het fosfaatoverschot. Met die boodschap gaat LTO Nederland de komende maanden naar de leden.

Als de sector de komende jaren niets doet, dan groeit het fosfaatoverschot de komende vier jaar door naar zo'n 50 miljoen kilo. Dat is nu 25 miljoen kilo. Die verdubbeling komt door de overgang naar een evenwichtsbemesting in 2015. Door de dalende bemestingsnormen ontstaat minder plaatsingsruimte. LTO Nederland heeft daarom een plan opgesteld waarin evenwichtsbemesting de norm wordt en mineralenverspilling wordt aangepakt, terwijl bedrijven ontwikkelingsruimte houden.

Centraal in het LTO-plan staat het sluiten van de kringlopen, stelt Peter Brouwers. De rundveehouder uit het Noord-Brabantse Rijkevoort is voorzitter van de LTO-werkgroep Mest en Mineralen. „Want wat gebeurt er met onze veestapel als we in 2015 geen stappen hebben gezet richting duurzaam gebruik van mineralen? Balans en evenwicht moet ons streven zijn, anders blijven we speelbal van de samenleving.”

LTO zoekt daarom naar een aanpak waarbij de agrarische sector op meerdere aspecten stappen kan zetten: nieuwe samenwerkingsvormen in de keten, efficiënt benutten van grond en hulpstoffen, reststromen verwaarden met de bodemvruchtbaarheid als basis. Brouwers: „Dat betekent minder fosfaat gebruiken in het veevoer, beter passende meststoffen leveren aan de akkerbouw en zo nodig meer verwerken en exporteren.”

Het is volgens Brouwers het enige goede boerenantwoord op discussies over het al dan niet handhaven van de dierrechten en de gevolgen van het afschaffen van melkquotering. Alleen evenwicht

in de nationale mineralenbalans biedt ruimte om de dierrechten af te schaffen. Die dierrechten werken namelijk niet, aldus LTO. Ze voorkomen het huidige overschot nu al niet en de varkens- en pluimveestapel neemt de laatste jaren nog toe.

De organisatie ziet daarom liever dat boeren innovatief investeren in de vermindering van een probleem dan in papieren rechten. Boeren kunnen hun zo blijven ontwikkelen, mits ze binnen hun milieugebruiksruimte blijven.

De laatste jaren is niet echt veel gebeurd op het vlak van de mineralenbalans, stelt Brouwers vast. Boeren zijn te zeer gewend dat ze hun mest toch wel kunnen laten ophalen of zelf kunnen wegbrengen.

„Dat kost de veehouderij onnodig veel geld en komt de inkomenspositie niet ten goede. Scherpere gebruiksnormen hebben de sector in ieder geval niet in beweging gezet. Alleen op onderdelen is er vooruitgang geboekt, zoals op het vlak van stalsystemen en toedieningstechnieken. Boeren kijken vaak eerst naar de buurman als de sector wordt aangesproken op milieudrag.”

Die afhoudende houding moet volgens de LTO-bestuurder absoluut veranderen. „Een opstelling van: 'laat het maar gebeuren', willen wij niet. LTO kiest voor een aanpak waarbij ondernemers de verantwoordelijkheid moeten nemen en zelf keuzes maken. Daar hebben we wel de medewerking nodig van andere partijen: politiek, overheid, productieschappen en agribusiness.”

Bij de invulling van eigen verantwoordelijkheid vindt de LTO-werkgroep

Dierlijke mest verwerken tot kunstmestvervangers schept nieuwe kansen voor veehouders en akkerbouwers.

Foto: Nieuwe Oogst

dat de veehouders in de regio's met het grootste fosfaatoverschot eerder aan de bak moeten. Brouwers: „Maar ook daar kunnen de boeren zelf sturen. Door goed management en ondernemerszin kunnen ook deze bedrijven perspectief houden op ontwikkeling.”

AANPASSINGEN

Van het dreigende fosfaatoverschot van zo'n 50 miljoen kilo in 2015 (op een totale productie van rond de 175 miljoen kilo) kan de komende drie jaar 20 miljoen kilo worden ingeboekt door aanpassingen in het veevoer. Met brancheorganisatie Nevedi voor de veevoerdindustrie werkt LTO aan een gezamenlijke aanpak.

Aan de inzet van aangepast veevoer zitten grote voordelen, stelt Brouwers. „Belangrijk is dat het effect direct merkbaar is op de mestmarkt, want alles wat je aan de voorkant bespaart hoeft je aan de achterkant niet af te voeren of te verwerken. Dat geeft de veehouderij meer tijd.”

Brouwers doelt op de twee andere pijlers waarop het LTO-plan is gestoeld: optimalisatie van de afzet van dierlijke mest in Nederland door be- en verwerking, en exportbevordering. „Mest op maat moet de norm worden. Wat de akkerbouwer wil, krijgt de akkerbouwer. De gehalten zijn nu nog veel te variabel, zowel wat betreft fosfaat en stikstof als organische stof.”

De LTO-bestuurder wijst erop dat akkerbouwers er steeds meer belang bij hebben om met de strengere toepassingsnormen precies het juiste product te ontvangen. „De markt vraagt en bepaalt. Tegelijk is deze ook afhankelijk. Om de organische stof op peil te houden, heeft een akkerbouwer vooral producten uit dierlijke mest nodig.” Export en verwerking leveren naar schatting 15 miljoen kilo reductie van het fosfaatoverschot op, een betere plaatsing bij de akkerbouw nog eens zoveel.

Zowel voor de afzet in Nederland als daarbuiten zal verwerking nodig zijn. De grote vraag is hoe die verwerking van

mest in de benen te krijgen. Het bleek in het verleden immers al vaker de achilleshiel van eerdere mestplannen. Daar ligt volgens Brouwers dan ook de grootste uitdaging: hoe geven ondernemers invulling aan hun eigen verantwoordelijkheid?

Het LTO-plan gaat uit van een bedrijfsoverschot dat wordt afgemeten aan de plaatsingsruimte voor mest. Bij een bepaald overschot moet een deel verplicht worden verwerkt. Het overschot is echter ook te verkleinen door via het voer de mestproductie te verlagen of door grond te contracteren.

„Het gaat dan vooral om de intensieve bedrijven in Zuid- en Oost-Nederland, daar ligt immers de zwaarste last. Maar bedrijven met een overschot elders moeten eveneens een oplossing zoeken. Veehouders kunnen zelf bepalen hoeveel fosfaat ze uiteindelijk verwerken door grond aan te kopen, samenwerkingsvormen met plantentelers op te zetten, vee af te stoten of door hun voerkeuze. Dat zijn de knoppen waaraan ze draaien.”

ANONIEME POT

Het systeem dat LTO voor ogen heeft, krijgt een bedrijfsspecifiek karakter, met monitoring van het voerconsumptie per bedrijf en het aantoonbaar verwerken van overschotten aan fosfaat.

Brouwers verwacht dat invoering van het zo nodig verplicht verwerken van mest leidt tot veel innovatie en onderlinge samenwerking. „Boeren denken nog te snel dat be- en verwerking van mest alleen maar geld kost. De pilot kunstmestvervangers toont aan dat je er ook geld aan kunt verdienen. En wat let je als groep boeren een partner te zoeken waarvan je restwarmte kunt gebruiken om mest in te drogen tot korrelproduct.” Daarnaast is het volgens hem zaak werk te maken van de vermarkting van exportmest, zodat de vraag naar 'Hol-

landse mestproducten' kan groeien.

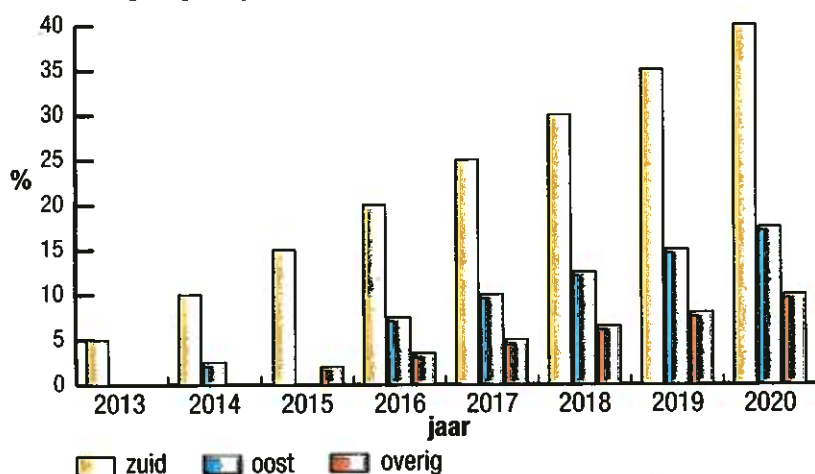
Nog niet alle details van het LTO-plan zijn uitgewerkt, bijvoorbeeld hoe het systeem van controles en sancties eruit gaat zien. Maar volgens Brouwers is de keuze in de LTO-gelederen wel gemaakt. „Het scenario is redelijk zwart als we niks doen. Krimp van de veestapel hangt ons boven het hoofd. Dat zou pure kapitaalvernietiging inhouden en ook de verduurzaming niet dichterbij brengen. De keuze was een aanpak die in het begin wat meer geld kost, of afhankelijk blijven van de spotmarkt van de mesthandel. In feite is dat geen keuzevrijheid.”

De LTO-bestuurder ziet met de nieuwe aanpak een lonkend perspectief. „Ik zie een toekomst waarin de melkveehouderij geen industriële kunstmest meer nodig heeft en de kringlopen op bedrijfs- of lokaal niveau zijn gesloten. Akkerbouwers en varkenshouders hebben elkaar gevonden in regionale samenwerking, waarbij de veehouder meststoffen levert met positieve effecten voor gewas, bodem en waterkwaliteit. Het voormalige gemengde bedrijf wordt zo het nieuwe regionale bedrijf.”

Er is zo'n driekwart jaar hard aan het plan gewerkt, maar er moet volgens Brouwers nog het nodige gebeuren. „Bestuurlijk hebben we draagvlak, we gaan nu het gesprek aan met de leden, de politiek, de overheid en de productieschappen. En er liggen best nog wel obstakels, denk aan de wetgeving. Daarnaast hebben we steun nodig van het overig bedrijfsleven: de veevoersektor, de zuivel, de vleesverwerkende industrie en anderen.” Brouwers is optimistisch over de kansen. Hij refereert aan een gelijksoortige opzet in Vlaanderen. „Daar is het ze ook gelukt. Ze hebben nu zelfs een overcapaciteit aan mestverwerking en kennen stabiele mestafzetprijzen.”

JOOST DE LA COURT

Stimuleringsregeling mestverwerking

De percentages mestverwerking die bedrijven vanaf 2013 volgens LTO moeten realiseren op hun overschot variëren per regio en nemen toe in tijd gemeten. De getallen zijn nog indicatief. Illustratie: Nieuwe Oogst

	N				O			W		Z			
	NL	GH	FRL	FL	DR	OV	GLD	UT	NH	ZH	Z	NB	L
Totaal	65	71	59	82	77	53	58	52	84	82	91	52	67
Graasdieren	54	56	56	26	72	55	57	48	68	57	62	35	51
Intensief melkvee	34	30	33	18	59	38	40	24	45	33	33	13	24
Hokdieren	1	3	1	3	0	1	1	2	3	1	0	0	1
Varkens	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pluimvee	1	3	0	6	0	0	1	0	7	0	0	1	1

Percentage bedrijven dat in 2015 geen overschot heeft van mest. De trend is dat intensieve melkveehouders, met meer dan 2 melkkoelers/hectare, steeds vaker de mest niet meer op het eigen bedrijf kwijt kunnen. Flevoland is een uitzondering in de tabel door de vele grondruil.

Bron: CBS

Europees geld voor mestverwerking?

In het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat na 2013 van kracht wordt zou ook mestverwerking als groene dienst kunnen worden opgenomen. Volgens Europees topambtenaar Michael Hamell van het EU-directoraat Milieu valt toepassing van dit soort technieken goed in te passen in het nieuwe stelsel. „Goed zorgen voor de leefomgeving staat centraal in het nieuwe GLB. Daar valt dit ook onder”, aldus de Brusselse beleidsmaker.

Hamell sprak vorige week op een internationaal symposium in Wageningen waar mestspecialisten uit tientallen landen bij elkaar kwamen. Wiebren van Stralen, beleidsadviseur Mest en Mineralen van LTO Noord, viel het op dat mestverwerking 'hot' is in veel andere landen. „Van China tot Kazachstan is er belangstelling voor. Nederland is daarin bepaald niet de enige. Wel is het zo dat wij technisch voorop lopen. Al zijn er landen die al veel meer verwerken, zoals België.” De meeste verwerking in andere landen beperkt zich tot het aanpassen van de verhouding stikstof-fosfaat en het regionaal herverdelen daarvan. Slechts weinigen zijn bezig met het verwerken van dierlijke mest tot kunstmest. „Nederland is daarin een echte voorloper.”